

Cuprins

<i>Notă asupra ediției</i> (Ștefan Iloaie)	5
<i>Repere biobibliografice</i> (Virgil Bulat)	7
<i>Trăire și mărturisire creștină în eseurile teologice ale părintelui Nicolae Delarobia</i> (Ștefan Iloaie)	17
<i>Listă de abrevieri</i>	37
Cuvânt înainte	41
Ce-I datorez eu lui Hristos	43
Femeia canaaneancă	53
Timpu l smochinelor	61
Cana Galileii	71
Nicodim	79
Vocația monahală	87
Felurimi	97
Sfânta mânie	109
Înfricoșătoarea Judecată	119
Falsul idealism	127
„Doamne, să văd !”	135
Mărturisirile Domnului	143
Apa cea vie (Femeia samarineancă)	153
Curajul	163
Pilda magilor și nepilda lui Irod	173
Praznicul Sfântului Antonie cel Mare	181
Lepădarea de Hristos	191

Încrederea	201
Verbul „a crede”	209
Tragedia lui Iuda	221
O contribuție la problema epifaniei	229
„Se va lua de la voi”	237
Domnul a venit să ne mântuiască și să ne scandalizeze	245
Predică la Duminica a 5-a după Rusalii	257
Lumina lumii	265
Reflecții despre moarte	273
În legătură cu problema predestinării	281
Predică la praznicul Sfântului Ioan Botezătorul	291
Predică la praznicul Întâmpinării Domnului	303
Predică la Duminica Ortodoxiei	313
Duminica Tomii	321
Duminica a 7-a după Rusalii	329
Mărinimia Domnului	337
Cinstirea Sfântului Arhidiacon Ștefan	349
Două evlavii ce nu se cuvine a fi părăsite : cinstirea crucii și a Maicii Domnului	357
Femeia gârbovă	369
Cazul Zahau	377
Predică la Duminica a 4-a din Postul Mare	385
Admirațiile Domnului	395
Sfântul Prooroc Ilie	403
Iertarea	409
Fantomele din ceață	421
Pericopa de la Luca 7, 11-17 sau despre milă	431
Sfinți și oameni iubiți	443
Dăruind vei dobândi	461
O vorbă bună	467
O pseudoproblemă	473
Tabăra Măgura și Mănăstirea Ciolanu	483
Crez ortodox	489

O picătură de sânge	493
Reflecții călugărești	499

Addenda

Se poate vorbi despre nedreptatea lui Dumnezeu ?	521
Predică în Duminică dinaintea Marelui Post	531
Predică la Duminică Ortodoxiei	543
<i>Referințe critice</i>	559
<i>Indice de nume</i>	563
<i>Indice de opere</i>	573
<i>Indice de locuri</i>	577
<i>Indice tematic</i>	581
<i>Indice al duminicilor, sărbătorilor și zilelor cuvențării</i>	585

Ce-I datorez eu lui Hristos¹

„Fericii cărora s-au iertat fărădelegile și
cărora s-au acoperit păcatele.”

Pv 31, 1

„Și le poruncea să nu spună nimănu. Dar,
cu cât le poruncea, cu atât mai mult ei îl
vesteau.”

Mc 7, 36

Există în ritualul iudaic o rugăciune alcătuită dintr-un șirag de mulțumiri aduse lui Dumnezeu pentru toate binefacerile hărăzite poporului Său Israel. Ca refren

1. Text publicat inițial sub titlul „Roadele Sfintei Taine a Boterului. Duminică înainte de Botez”, *MB*, 36 (1986), nr. 1, pp. 70-74, apoi, cu titlul actual, în Ioanichie Bălan, *Convoorbiri dubovnicești*, vol. 2, Episcopia Romanului și Hușilor, 1988; reluat în volumul *Dăruind vei dobândi. Cuvinte de credință*, EEMS, Baia Mare, 1992 (numai primele patru alineate sub titlul „Ce-I datorez eu lui Hristos. În loc de prefață”, restul textului – de la alineatul cinci până la sfârșit – în continuarea postfeței); Editura Dacia, Cluj-Napoca: 1994, 1997², 1999³, 2002⁴; în volumul *A gyümölcs ideje [Vremea roadelor]*, traducere de Láng Zsolt, Editura Koinónia, Cluj-Napoca, 2000 (purtând titlul „În

ori stih intercalat după fiecare dar pomenit figurează vorbele *dai lanu*¹, ce se tâlmăcesc: „de ajuns nouă”. De n-ar fi decât că Domnul ne-a scos din pământul Egiptului, destul ar fi spre a-L binecuvânta și a-L aduce slavă. De n-ar fi decât că a prefăcut marea în uscat, destul e spre a-L blagoslovi și a nu înceta să-L mulțumim. De n-ar fi decât că ne-a hrănit în pustiu... Și așa mai departe. Fiecare faptă a divinității, fiecare minune ajunge spre a stârni recunoștința norodului și a-i provoca exclamația: *dai lanu!*

Tot astfel, gândesc, orice evreu trecut prin Sfânta Taină a Botezului, căruia Domnul i S-a revelat și care, acum, se numără printre „iudeii care au crezut în El”, căci poate de asemenea striga: de ajuns făcut-ai, Hristoase Dumnezeule, pentru mine!

Pentru a fi desprins solzii care-mi acopereau ochii, Îți mulțumesc din toată inima, din tot sufletul, din tot cugetul și toată vârtutea mea. Doar atât de ai fi făcut după ce ai luat aminte la mine, cu vrednicie și cu dreptate este să strig cu lacrimi: *dai li!*

loc de introducere”, conține primele patru alineate ale textului, după ediția Episcopiei Maramureșului; *Dăruind nei dobândi*, Editura Mănăstirii Rohia, 2006; *Cuvinte de credință*, Editura Humanitas, București, 2006.

Liturgic și omiletic: La Duminica înainte de Botezul Domnului, la Botez etc.

Tematică: convertire, botez, recunoștință, cântă, suferință.

1. *Dailanu* (sau *daienu*) – refrenul unui vechi imn iudaic anonim de recunoștință, care se cântă în timpul cinei de Pesah și în care se menționează 15 acte de bunătate și îndurare din partea lui Dumnezeu; la sfârșitul fiecărui act se cântă sau se citește *daienu*. Imnul apare pentru prima dată în scris în secolul al IX-lea.

Pentru a-mi fi dat puțința să-mi cunosc propria păcătoșenie, nimicnicie și ticăloșie Îți aduc laude și mulțumiri și, de s-ar mărgini doar la atâta darul făcut mie, tot prea destul e ca să repet: *dai li!*

Pentru a-mi fi îngăduit să Te pot ruga, să Te iubesc și să mă închin Ție – de ajuns, prea de ajuns ca să binecuvântez Sfânt Numele Tău.

Pentru a fi sădit în mine nădejdea iertării și a fi început să întrezăresc puțința mântuirii – fii, Doamne, preamărit!

Pentru a-mi fi dat îndrăzneala să concep stabilirea unor relații de tip eu-tu cu Ține, Domnul și Dumnezeuul meu, mă minunez și, nepricepându-mă a spune altceva, strig: *dai li!*

Și tot așa, fiindcă de acum mă pot închipui printre acei cărora le-ai grăit: „Dacă veți rămâne în cuvântul Meu, sunteți cu adevărat ucenici ai Mei. Și veți cunoaște adevărul, iar adevărul vă va face liberi”.

Io 8, 31-32

Recunoscător peste orice posibilitate de exprimare în slabele și banalele noastre vorbe omenești Îți sunt, Hristoase al meu, și pentru a fi dobândit calitatea de „prieten” al Tău¹, pentru a fi fost, altfel spus, înobilat, căftănit prin credință și apa Botezului și focul Duhului Sfânt.

Pentru a fi ieșit din tristețe, mohoreală, jale, descumpănire, acedie² (există o acedie a laicului, a necredinciosului), deznădejde și a mă fi apropiat de starea fericirii.

1. „Voi sunteți prietenii Mei, dacă faceți ceea ce vă poruncesc” (*Io 15, 14*).

2. *Acedie* – în limbaj ascetic: descurajare, lăncereală, lipsă de interes față de lucrurile duhovnicești (fără a se cunoaște cauza).

[Jn 14, 6]

Și fiindcă, îndeosebi, m-ai socotit în măsură a înțelege și a fi cu desăvârșire convins că Tu ești Adevărul, Calea și Viața.

De nu-mi va fi dat a mă mântui și încă această absolută convingere îmi este cu totul suficientă spre a cunoaște liniștea și a gusta neîngrijorarea.

Mi-ai dăruit, Doamne, în nespusa Ta mărinimie, să aflu tot adevărul – atroce – despre mine însumi; m-ai slobozit din robia păcatului, care slujitor mai ferecat decât mine nu cred să fi avut.

[Jn 1, 16]
[Lc 14, 16;
Mt 22, 2]

Mai mult decât atât (căci nu dăruiești niciodată puțin, cu parcimonie, după dreptate, ci numai clătinat și indesar, har peste har, nu împarți bacșișuri, ci poștești la cina împărătească) datorită bunătății și milostivirii Tale mi-am putut însuși spusa lui Dostoievski: de mi s-ar dovedi în modul cel mai indubitabil, pe patul de moarte fiind, că nu Hristos este adevărul, că adevărul e altul – dacă demonstrația ar fi inatacabilă și covârșitoare –, n-aș sta nici o clipă la îndoială: aș alege să rămân cu Hristos, nu cu adevărul¹.

Dai li!

Din rob și schilod m-ai făcut om liber și senior; din fricos și mișel, om îndrăzneț; din ființă a întunecimii, un ahtiat după lumină; și slobod a încerca senzația că nu-mi este interzis a năzui să mă port efectiv potrivit cu învățătura și vretea Ta.

1. Afirmație făcută de F.M. Dostoievski într-o scrisoare trimisă la 20 februarie 1854 unei prietene, Natalia Dmitrievna Fonvizina (*Correspondence*, vol. 1: 1832-1864, Bantillat, Paris, 1998, p. 341). Ea apare și în *Demonii* (traducere de Nicolae Gane, Editura Polirom, Iași, p. 312).

Pentru că nu numai că m-a descoperit pe mine mie însumi întru toată mizeria și josnicia și nimicnicia mea, ci mi-a dezvăluit mie însumi latențele bune și priincioase din lăuntruul meu :

mi-a arătat că nu sunt definitiv și iremediabil pierdut ;
m-a scos din cloacă, îngustime și beznă ;

mi-a tradus existențial și pe a mea seamă cutremurătoarea (și mângâietoarea) frază : *Qui Mariam absolvisti mihi quoque spem dedisti*¹ ;

și nu mi-a cerut să mă anihilez, să mor, ci – dimpotrivă – să mor păcatului și zădărniciilor și să viez puternic întru El – cu dragoste și bucurie –, adică întru libertate, voie bună și calm (căci El „prețuind pe om nu vrea – zice Dumitru Stăniloae – confundarea lui cu Sine, ci menținerea și ridicarea lui într-un dialog etern al iubirii”).

Mi-a descoperit și o altă mare (și, vreme îndelungată, cu totul nepresupusă) taină, anume ineluctabila universală lege a paradoxului, înlesnindu-mi să înțeleg că nevinovăția nu se poate obține decât pe calea aceasta paradoxală a recunoașterii propriei culpabilități.

Mi-a dat de asemenea voie să mă împărtășesc cu prea curatul Său Trup și scump Sângele Lui și să-mi pot da seama că orice faptă josnică îmi este numai izvor de amărăciune și tulburare, iar că actele de mărinimie, curaj și delăsare – „faptele bune și frumoase” ale atât de hulitei morale practice – sunt singurele creatoare de pace și mulțumire.

1. „Tu, care pe Maria ai iertat-o și mi-ai dat nădejde” (lat.).

Îl chemi pe Hristos la telefon ? ironiza André Gide. Nici nu e nevoie de o chemare, e mereu prezent, gata să intre pe ușa (deschisă) a inimii și capabil numai de actele caracteristice nobleței lăuntrice, pe care și nouă ni le propune, propovăduindu-ne că ne sunt mereu accesibile : discreția, iertarea, uitarea, degajarea dintre meschinării și mărunțișuri, alungarea ținerii de minte a răului, sila de răzbunare, ura, susceptibilitatea, irascibilitatea, țăfna și multe alte stupidități ale căror jalnică inferioritate și acută nocivitate ni le-a destăinut o dată pentru totdeauna și ni le destăinuie de fiecare dată mai dureros.

În cele din urmă, m-am putut convinge că libertatea se cucerește numai prin omorârea păcatului și m-am trezit în stare să descifrez formula „fac ce vreau”¹ : ea nu înseamnă că dau ascultare necondiționată viscerelelor și tropismelor mele, pornirilor și instinctelor mele dobitocești, constituindu-mă prizonier al egoismului, turpitudinilor și plâgilor firii mele, ci supunându-le pe acestea voinței, rațiunii și conștiinței mele, părții bune (curățite) a eului meu, supra-eului meu. Fac ce vreau eu, credinciosul și smeritul ucenic al lui Iisus Hristos, iar nu ce i-ar plăcea demonului sălășluind înăuntrul meu sau târcolind în juru-mi să fac în numele așa-zisei libertăți instinctuale, în temeiul căreia mă ispitește spre a mă îndemna să mă dau rob lui și duhurilor sale celor rele.

Nefiind botezat în pruncie, ci în deplină maturitate, am putut experimenta botezul totodată ca Sfântă

1. Aluzie la afirmația atribuită Fericinului Augustin : „Iubește și fă ce vrei”.

Taină și taină, ca moarte și înviere, ca izvor nesecat de apă vie și de senzațională fericire¹. Covârșitoarea majoritate a creștinilor n-au cum ști *ce simte* cel botezat și ce este în adevăr actul acesta fulgerător; dar cei aflați în situația mea știu cum nu se poate mai limpede că nu e o formă, un ritual, o ceremonie, un simbol; e o lucrare directă a Dumnezeuului celui viu².

Îi mai datorez Domnului și neprețuita, nesperata putere de a îndura și suferi, de a mă supune, răbdător și următor Lui, pîldei ce ne-a dat, știind că „El participă împreună cu noi la suferirea necazurilor și tot în acest sens se smereste împreună cu noi, îngropându-se într-o cheneză, într-o noapte pe care o repetă în viața fiecăruia dintre noi” (Dumitru Stăniloae). Or, cum spunea Simone Weil, evreică rourată de harul credinței în Hristos, creștinismul nu ne oferă un mijloc miraculos

1. Autorul avea să detalieze: „Cine a fost creștinat de mic copil nu are de unde să știe și nu poate bănui ce-nseamnă botezul... Vasăzică este adevărat: este adevărat că botezul este o sfântă taină, că există sfintele taine. Altminteri fericirea aceasta care mă impresară, mă cuprinde, mă îmbracă, mă învinge n-ar putea fi atât de neînchipuit de minunată și deplină” (JF, p. 170).

* „Ca și la Botezul Domnului, în botezul oricărui creștin se deschide cerul, se deschide câmpul înțelegerii duhovnicești a sensurilor existenței” (Pr. Prof. Dr. Constantin Galeriu în *Jertfă și răscumpărare*). [Editura Harisma, București, 1991, p. 262; autorul a putut consulta însă lucrarea într-un extras al revistei *Glasul Bisericii*, 32 (1973), nr. 1-2, păstrat în Biblioteca Mănăstirii Rohia cu autograf.]

de a scăpa de suferință, ci ne pune la îndemână miraculosul mijloc de a o îndura¹.

Ceea ce deloc nu vrea să însemne identificarea creștinismului cu suferința. Prin suferință se poate ajunge la adevăr și lepădare de sine, însă Albert Camus arată că desprinderea de cele lumești inima vrednică o poate afla și prin fericire. *Mai ales* prin fericire ne putem înălța până la treptele cele mai de sus ale scării. Durerea, de fapt, e „fața mai puțin nobilă a strădaniei”. Ținta rămâne fericirea, pe care se cuvine să ne-o însușim, dincolo de nenorociri, necazuri și încercări. Esența învățurii creștine e această deprindere, această descoperire a fericirii².

Așa încât mai presus de orice îi datorez lui Hristos simțământul liberator, îmbătător, exaltant, transformator, nelimitat al fericirii – ascuțit ca o sabie cu două tăișuri – și luarea la cunoștință a faptului că „El poate face din tine o făptură nouă” nu e o simplă enunțare teologică ori o afirmație pilduitoare, ci un constant obiectiv, o realitate brută.

Ps 65 și 72

Iată de ce, dintre toate versetele Psaltirii, pe acestea îmi place a mi le repeta, ca mai apropiate mie, ca mai grăitoare ale bucuriei în care neîncetat mă desfăt din binecuvântata zi³ când am primit euforicul dar al Sfântului Botez :

1. Pentru problema suferinței la Simone Weil, vezi „Iubirea lui Dumnezeu și nenorocirea”, în *Autobiografie spirituală*, traducere de Anca Manolescu, Editura Humanitas, București, 2004, pp. 67-119.
2. Întregul paragraf a fost introdus inițial, în dactilogramă, ca notă la finalul paragrafului precedent.
3. 15 martie 1960 – cf. *JF*, pp. 167-169.

- „Trecut-am prin foc și prin apă și ne-ai scos la odihnă.” [Ps 65, 11 b]
- „Veniți de auziți toți cei ce vă temeți de Dumnezeu și vă voi povesti câte a făcut El sufletului meu.” [Ps 65, 15]
- „Nedreptate de am avut în inima mea să nu mă audă Domnul.” [Ps 65, 17]
- „Pentru aceasta m-a auzit Dumnezeu; luat-a aminte la glasul rugăciunii mele.” [Ps 65, 18]
- „Binecuvântat este Dumnezeu, care n-a depărtat rugăciunea mea și mila Lui de la mine.” [Ps 65, 19]
- „Că eram fără de minte și nu știam; ca un dobitoc eram înaintea Tă.” [Ps 72, 22 a, b]
- „Apucatu-m-ai de mâna mea cea dreaptă. Cu sfatul Tău m-ai povățuit și cu slavă m-ai primit.” [Ps 72, 23]

De la aceste inspirate cuvinte la simțământul de împăcare generală, ce mă cuprinde, nu-i departe. Care împăcare? Cu Dumnezeu, cu oamenii și cu lumea, cu oamenii care-mi vor răul, cu cei care mi-au greșit, ba și – lucru pe de-a-ntregul extraordinar – cu cei cărora le-am greșit eu și, în cele din urmă, până și cu mine însumi.